

ΠΑΝΕΠΙΣΤΗΜΙΟ
ΠΑΤΡΩΝ
UNIVERSITY OF PATRAS

ΑΝΟΙΚΤΑ ακαδημαϊκά
μαθήματα ΠΠ

Αρχαίο ελληνικό δράμα: Ευριπίδης

Ενότητα: 17. Ερμηνευτικές παρατηρήσεις στίχων 908-975 της *Μήδειας*

Μενέλαος Χριστόπουλος

Τμήμα Φιλολογίας

Άδειες Χρήσης

- Το παρόν εκπαιδευτικό υλικό υπόκειται σε άδειες χρήσης Creative Commons.
- Για εκπαιδευτικό υλικό, όπως εικόνες, που υπόκειται σε άλλου τύπου άδειας χρήσης, η άδεια χρήσης αναφέρεται ρητώς.

Χρηματοδότηση

- Το παρόν εκπαιδευτικό υλικό έχει αναπτυχθεί στα πλαίσια του εκπαιδευτικού έργου του διδάσκοντα.
- Το έργο «**Ανοικτά Ακαδημαϊκά Μαθήματα στο Πανεπιστήμιο Πατρών**» έχει χρηματοδοτήσει μόνο τη αναδιαμόρφωση του εκπαιδευτικού υλικού.
- Το έργο υλοποιείται στο πλαίσιο του Επιχειρησιακού Προγράμματος «Εκπαίδευση και Δια Βίου Μάθηση» και συγχρηματοδοτείται από την Ευρωπαϊκή Ένωση (Ευρωπαϊκό Κοινωνικό Ταμείο) και από εθνικούς πόρους.

Ευρωπαϊκή Ένωση
Ευρωπαϊκό Κοινωνικό Ταμείο

ΥΠΟΥΡΓΕΙΟ ΠΑΙΔΕΙΑΣ & ΘΡΗΣΚΕΥΜΑΤΩΝ, ΠΟΛΙΤΙΣΜΟΥ & ΑΘΛΗΤΙΣΜΟΥ
ΕΙΔΙΚΗ ΥΠΗΡΕΣΙΑ ΔΙΑΧΕΙΡΙΣΗΣ

Με τη συγχρηματοδότηση της Ελλάδας και της Ευρωπαϊκής Ένωσης

ΕΥΡΩΠΑΪΚΟ ΚΟΙΝΩΝΙΚΟ ΤΑΜΕΙΟ

1. Σκοποί ενότητας.....	4
2. Περιεχόμενα ενότητας	4
3. Ερμηνευτικά σχόλια στους στ. 908-975 της <i>Μήδειας</i>	5
4. Παρουσίαση των σωζόμενων ευριπίδειων έργων (<i>Ηρακλής, Ήλέκτρα</i>)	6
7. Ενδεικτική βιβλιογραφία	7

1. Σκοποί ενότητας

Η ενότητα στοχεύει στην παροχή βασικών πληροφοριών για την ερμηνεία των στίχων 908-975 της *Μήδειας*, που αποτελεί το βασικό αντικείμενο μελέτης του μαθήματος, καθώς και στην παρουσίαση των τραγωδιών *Ήρακλῆς* και *Ήλέκτρα*.

2. Περιεχόμενα ενότητας

Κάθε ενότητα περιλαμβάνει ερμηνευτικά σχόλια σε στίχους της *Μήδειας*, καθώς και βασικές πληροφορίες για την υπόθεση και την χρονολόγηση των σωζόμενων έργων του Ευριπίδη. Η παρούσα ενότητα εστιάζει στους στίχους 908-975 της *Μήδειας*, ενώ στο δεύτερο μέρος της παρουσιάζονται οι τραγωδίες *Ήρακλῆς* και *Ήλέκτρα*.

3. Ερμηνευτικές παρατηρήσεις στους στ. 908-975 της Μήδειας

- **Στ. 908-913:** Από τα πρώτα λόγια του, ο Ιάσοντας δείχνει ότι έχει πέσει στην παγίδα των παραπλανητικών λόγων της Μήδειας. Υποστηρίζει, συμφωνώντας με την αντίστοιχη (υποκριτική) άποψη της Μήδειας, ότι είναι φυσιολογική αντίδραση του γυναικείου φύλου να αντιδρά οργισμένα, ειδικά όταν απατάται από τον άνδρα της. Εκφράζει, μάλιστα, την τυπικά ανδρική άποψη ότι η Μήδεια πλέον είναι *σώφρων γυνή*, καθώς υποτάσσεται πια στην θέληση του συζύγου της.
- **Στ. 914-921:** Το δεύτερο μέρος του λόγου του Ιάσωνα απευθύνεται στα παιδιά που βρίσκονται δίπλα του. Αρχικά, επαναλαμβάνει την θέση του για την συνετή εκ μέρους του πράξη να παντρευτεί την κόρη του Κρέοντα, με την οποία θεωρεί ότι εξασφαλίζει το μέλλον τους. Στην συνέχεια φαντάζεται τα παιδιά να μεγαλώνουν και να γίνονται ισχυρότεροι από τους εχθρούς του πατέρα τους. Η τραγικότητα των λόγων αυτών, εξαιτίας του σχεδίου της Μήδειας για την δολοφονία τους, προκαλεί τον θρήνο της Μήδειας, τον οποίο κατακρίνει ο Ιάσοντας στους επόμενους στίχους (922-4).
- **Στ. 925 κ. εξ. :** αρχικά, η απάντηση της Μήδειας στην ερώτηση του Ιάσωνα για τον λόγο που την κάνει να κλαίει είναι ασαφής. Στους στίχους 930-940, όμως, φαίνεται πως έχει ανακτήσει την ψυχραιμία της και απαντά πλέον συγκροτημένα στο Ιάσωνα. Επαναλαμβάνει το υποτιθέμενο σχέδιό της να υπακούσει στην διαταγή του Κρέοντα να εξοριστεί από την Κόρινθο, ενώ υποκριτικά ζητά από τον Ιάσωνα να μεσολαβήσει στον άρχοντα της πόλης, ώστε να επιτρέψει να μείνουν τουλάχιστον τα παιδιά της. Στο αίτημα αυτό της Μήδειας ο Ιάσοντας απαντά ότι δεν γνωρίζει αν θα καταφέρει τελικά να πείσει τον Κρέοντα. Η Μήδεια τότε του ζητά να πείσει την μελλοντική του σύζυγο να μεσολαβήσει, για να λάβει την υπεροπτική απάντηση του Ιάσωνα ότι αυτό θα το καταφέρει, καθώς και η μελλοντική του σύζυγος είναι μια γυναίκα σαν όλες τις άλλες, δηλαδή αδύναμη.
- **Στ. 946-958:** Η Μήδεια δράπτεται της ευκαιρίας να εκτελέσει το σχέδιό της να δολοφονήσει την κόρη του Κρέοντα. Με την πρόφαση ότι προσπαθεί να κερδίσει την εύνοια της, στέλνει τα εμποτισμένα με δηλητήρια δώρα, στα οποία αναφέρθηκε εκθέτοντας το σχέδιό της στον Χορό. Φαίνεται ότι τα δώρα φέρνει στην σκηνή κάποιος υπηρέτης, από τον οποίο τα παραλαμβάνει η ίδια για να τα δώσει στα παιδιά (πιθανώς το πέπλο στο ένα παιδί και το στεφάνι στο άλλο)
- **Στ. 959 κ. εξ. :** στην παρατήρηση του Ιάσωνα ότι η μελλοντική του σύζυγος δεν χρειάζεται τα δώρα της Μήδειας, αφού έχει αρκετό πλούτο, η Μήδεια απαντά ότι τα δώρα μπορούν να αλλάξουν την γνώμη ακόμη και των θεών (υπενθυμίζοντας την σχέση *δοῦναι καὶ λαβεῖν* που χαρακτηρίζει τις σχέσεις θεών-θνητών στην αρχαία ελληνική θρησκεία).

- **Στ. 969-975:** Το επεισόδιο ολοκληρώνεται με τις τελευταίες οδηγίες της Μήδειας προς τα παιδιά σχετικά με την παράδοση των δώρων στην μελλοντική σύζυγο του πατέρα τους. Ιδιαίτερη σημασία αποδίδει στο να παραδοθούν τα δώρα στα χέρια της, ώστε να εξασφαλίσει ότι το σχέδιό της θα εφαρμοστεί σωστά.

4. Παρουσίαση των σωζόμενων ευριπίδειων έργων

- **Ήρακλής (μαινόμενος)**

Στον πρόλογο του έργου ο θνητός πατέρας του Ηρακλή, Αμφιτρύων, η σύζυγός του, Μεγάρα, και τα τρία παιδιά τους εμφανίζονται ικέτες στον βωμό του Δία, καθώς ο Λύκος, σφετεριστής του θρόνου της Θήβας, απειλεί να τους σκοτώσει, ενώ ο Ηρακλής λείπει για να εκτελέσει τον άθλο της αιχμαλώτισης του Κέρβερου. Ο Λύκος δίνει εντολή να καούν οι ικέτες, αλλά αναβάλλει για λίγο την εκτέλεση της μετά από αίτημα της Μεγάρας να ετοιμάσει τα παιδιά για το ταξίδι τους στον Άδη. Στο μεταξύ, όμως, ο Ηρακλής επιστρέφει και σκοτώνει τον Λύκο και απελευθερώνει τόσο την οικογένειά του, όσο και την Θήβα. Τότε εμφανίζονται η Λύσσα και η Ίριδα. Με εντολή της Ήρας η Λύσσα θολώνει το μυαλό του Ηρακλή, που καθώς προσφέρει θυσία σκοτώνει την σύζυγο και τα παιδιά του, νομίζοντας ότι εκδικείται τον Ευρυσθέα. Ο Αμφιτρύων γλιτώνει μόνο χάρη στην παρέμβαση της Αθηνάς, που εξουδετερώνει τον Ηρακλή χτυπώντας τον με μια πέτρα. Όταν συνέρχεται, ο Ηρακλής εκφράζει την επιθυμία του να αυτοκτονήσει, πράξη από την οποία τον εμποδίζει ο Θησέας, που έχει φτάσει στο μεταξύ στην Θήβα για να βοηθήσει στην μάχη κατά του Λύκου. Ο Ηρακλής πείθεται τελικά να ακολουθήσει τον Θησέα στην Αθήνα, όπου θα εξιλεωθεί, ενώ ο Αμφιτρύων μένει πίσω να φροντίσει για την ταφή των μελών της οικογένειάς του.

- **Ήλέκτρα**

Από τον γεωργό σύζυγο της Ηλέκτρας, που εκφωνεί τον πρόλογο, πληροφορούμαστε ότι ο Αίγισθος πάντρεψε εσκεμμένα την Ηλέκτρα με άνδρα ταπεινής καταγωγής για να εμποδίσει τις αξιώσεις των απογόνων της στο θρόνο. Αυτός, όμως, σεβάστηκε την αγνότητά της και μετά τον γάμο. Στην σκηνή εμφανίζεται η Ηλέκτρα να κουβαλά νερό, για να ξεπληρώσει την καλοσύνη του άνδρα της, που δεν της αναθέτει ποτέ χειρωνακτικές δουλειές. Όταν αποχωρούν εισέρχεται ο Ορέστης μαζί με τον Πυλάδη, που επιστρέφουν από τον τάφο του Αγαμέμνονα, όπου ο Ορέστης προσέφερε ως θυσία ένα βόστρυχο του. Ακούγοντας κρυφά την Ηλέκτρα να θρηνεί την μοίρα της και να εύχεται την επιστροφή του αδελφού της εμφανίζονται χωρίς να αποκαλύψουν την ταυτότητά τους, αλλά την διαβεβαιώνουν ότι ο αδελφός της ζει. Η Ηλέκτρα τους εκμυστηρεύεται ότι θα βοηθούσε τον αδελφό της να σκοτώσει τον Αίγισθο. Οι δύο νέοι προσκαλούνται τελικά από τον σύζυγο της Ηλέκτρας στο σπίτι. Η Ηλέκτρα στέλνει τον σύζυγό της στον γέροντα υπηρέτη του πατέρα της για να ζητήσει όσα χρειάζονται για μια πρέπουσα υποδοχή. Ο υπηρέτης φτάνοντας την πληροφορεί για τον βόστρυχο στον τάφο του Αγαμέμνονα και συμπεραίνει ότι ο Ορέστης επέστρεψε. Η Ηλέκτρα δυσπιστεί αλλά ο υπηρέτης αναγνωρίζει τον Ορέστη όταν τον βλέπει. Ακολουθεί η κατάσταση του

σχεδίου για τον φόνο του Αίγισθου και της Κλυταιμίστρας. Ο Αίγισθος, όπως ανακοινώνει αγγελιαφόρος, δολοφονείται σε συμπόσιο μετά από θυσία στις νύμφες. Η σορός του μεταφέρεται στην σκηνή, όπου δέχεται τις ύβρεις της Ηλέκτρας. Σε λίγο φθάνει η Κλυταιμίστρα, καλεσμένη από την κόρη της με την πρόφαση ότι απέκτησε παιδί. Αφού μπαίνει στο σπίτι, δολοφονείται από τον Ορέστη. Το έργο κλείνει με την εμφάνιση των Διόσκουρων, που αναγνωρίζουν την ευθύνη της αδελφής τους αλλά και το βάρος του εγκλήματος του Ορέστη, ενώ προλέγουν τον γάμο της Ηλέκτρας με τον Πυλάδη και την καταδίωξη του Ορέστη από τις Ερινύες, ώσπου να αθωωθεί στον Άρειο Πάγο.

5. Ενδεικτική βιβλιογραφία

Dyson, M., "Euripides' *Medea* 926-31", *CQ* 38 (1988), 324-327.

Mastrorarde, D. J., *Ευριπίδου Μήδεια*. Μετάφραση Δ. Γιωτοπούλου, επιμέλεια μετάφρασης Μ. Χριστόπουλος. Αθήνα, Πατάκης 2006.

Page, D. L., *Ευριπίδη Μήδεια*. Μετάφραση Γ. Γιατρομανωλάκης. Αθήνα, Καρδαμίτσα 1990.

Στεφανόπουλος, Κ. Θ., *Ευριπίδης. Μήδεια*. (μετάφραση). Αθήνα, Κίχλη 2012.

Χριστόπουλος, Μ., *Μιμήσεις πράξεων. Αφήγηση και δομή στις τραγωδίες των κλασικών χρόνων*. Αθήνα, Ελληνικά Γράμματα 2002.